

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 6. An, & quomodo Angeli gratiam & gloriam ex propria dispositione
vel ex merito aſecuti ſint.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

cap. Angelos cum bona voluntate creavit
Deus, simul eius condens naturam, & lar-
gens gratiam. Idem alii Patres locis à
Ireneo & Modiano relatis.

39. Accedit tertio ratio probabilis S. Thomæ
quæst. 62. art. 3. in corp. ubi postquam
affirmavit sententiam istam, videlicet san-
ctorum Patrum sententiam conformiorem, ad-
dit esse rationi quoque & ordini diuinæ
providentiæ magis convenientem. Quia,
vt notat Augustin. lib. 8. de Genesi ad
lit. cap. 3. Quæcunque corpora successu
temporis sunt creata, ea in prima con-
ditione fuerunt producta, secundum femi-
nales quædam rationes. Ergo similiter
opus supernaturale beatitudinis, quod
temporis successu à Deo perficitur, fuit
in prima creaturæ intellectualis produ-
ctione factum à Deo secundum feminalem
quædam rationem. Atqui feminilis ratio
beatitudinis est gratia sanctificans :
ideoque .i. Ioan. 3. vocatur semen Dei.
Ergo in prima creaturæ intellectualis produ-
ctione, quæ fuit productio Angelorum
sunt producta in illis gratia. Hinc
collige, Angelos simul cum gratia sancti-
ficante virtutes illas infusas gratiæ affectas
accepisse : itaque ius ad auxilia his vir-
tutibus exercendis convenientia. Sunt
enim hæc omnia vel ex natura rei, vel
Dei ordinatione connexa, vt dicemus in
tract. de gratia, & iustificat.

40. Contrarium sentiunt Magister in 2. dist. 5.
q. 2. Bonavent. ibidem dist. 4. art. 1.
quæst. 2. Ricard. eodem dist. 4. art. 2. q. 2.
Argentinus quæst. 1. art. 2. Bassol. quæst. 2.
art. 3. & Aegid. quæst. 1. art. 3. qui vlti-
mus in eo conveniunt, quod putant ma-
los Angelos nunquam fuisse in gratia :
Probant .i. ex Scriptura Ioan. 3. v. 8. Qui
facit peccatum ex Diabolo est : quia apprehendit
Diabolus peccare. Et cap. 8. v. 44. Vos ex
patre Diabolo estis, & desideria patris vestri
vultis facere. Ille homicida erat ab initio,
& in veritate non stetit. Sed prioris loci
sensus est, Diabolum ab initio mundi, mor-
raliter & non mathematicè sumpto, peccasse
vel peccasse deinceps pertinaciter & con-
tinuè, ex quo primum cepit peccare. Posteri-
oris loci sensus est, Diabolum ab initio mun-
di moraliter sumpto, nile reu homicidii, non
modò quando Cadum ad Abelis fratrici-
dium impulit : sed etiam quando eius
invidia mors introiuit in orbem terrarum,
propter peccatum primi Parentis, eius
solicitatione commissum ; Quæ de causa
Iudæi mortem Christo inferre parantes,
dicitur esse eius filij per imitationem.

41. Obiiciunt secundò Alud Ezechiel.
28. v. 13. Foramina in die qua con-
ditus es preparata sunt, &c. Qui locus
iuxta Gregorij magni Interpretationem
significat Demoneum creatum esse capa-
cem charitatis : quæ si repleti voluisset,
stantibus Angelis, tanquam positi in regis
ornamento lapidibus, inherere potuisset. Rel-

pondeo, ommissis aliis expositionibus, quæ
apud Cornelium aliosque Interpretes vi-
deri possunt, & admittam illam quam Gre-
gorius isti tradit ; posse ipsum intelligi,
ac debere, ne alioqui sibi ipsa contradicat
locis supra citatis, de charitate non sim-
pliciter, sed aucta per merita, vt indicat
verbum, repleti : vel etiam consummata
per beatitudinem & gloriam, vbi cha-
ritas in actu secundo tanquò maior &
intensior est, quàm visio Dei præstati
actui fidei.

Obiiciunt tertio illud Ioannis, Papæ
can. Visis literis 16. quæst. 2. ubi de Dia-
bolis dicitur : *Dolet enim satis & erubescit, cha-
ritatem quam in celo nequisit habere, homi-
nes constantes ex lutea natura tenere in
terris.* At homines tenent in terris cha-
ritatem quâ iustificatur apud Deum :
Ergo Demones illam nequisitum ha-
bere in cælis. Respondet, particulam,
nequisitum, significare impotentiam ha-
bendi post lapsum, id est, recuperandi
charitatem, defecta vocacionis, ad po-
tentiam supernaturalem, sine qua re-
cuperari non potest. Cui expositioni
fauet, quod in aliquibus exemplaribus
legitur, nequit, vt notat Vasq. disp. 227.
cap. 4. Vel etiam sensus est, dolere Da-
monem, quòd nequiverit, non ab-
solute vel antecedenter, sed consequenter
ex inconstantiâ & vitio suæ voluntatis,
habere perseveranter charitatem, quàm
videt multos homines, lutea licet natura
constantes, & longè fragiles, tenere
constantè.

SECTIO VI.

An, & quomodo Angeli gratiam & gloriam
ex propria dispositione vel ex merito
assecuti sunt ?

Deo primò potuisse Angelos primam
gratiam habitualem, quam primò
instanti acceperunt, per propriam co-
operationem liberam, velut dispositio-
nem naturam præiudicantem, & pro-
babile esse, sed incertum tamen, quòd
ita sint assecuti. Declaratur & probatur
conclusio. Primò quidem potuisse, pa-
teret : quia cause libera non minus possunt
operari, cum primò habent omnia ad
agendum requisita, quàm causa natura-
les seu necessaria. Atqui causa natura-
lis agit cum primò : si eo instanti
habet omnia ad agendum requisita : vt
sol. quo primò instanti fuit illuminavit.
Ergo causa libera potest operari primò
instanti quo est, si eo instanti ha-
bet omnia requisita ad liberè ope-
randum. Potest autem habere, siue
loquamur de requisitis ad liberè exer-
cendos actus naturales, siue etiam

Magist.
Bonavent.
Bassol.
Ricard.
Argent.
Aegid.
Sarsit. ar-
gumentis
contrariæ
sententiæ.

Gregor.
lib. 32. mo-
ral. cap. 18.

Concl.

42.

Ioan. Papæ

Potuerunt
Angeli
primam
instanti crea-
tionis ac-
cipere per
propriam
cooperatio-
nem.

ad supernaturales. Nam primo illo instanti potuit voluntas Angelorum habere quicquid ad talem cooperationem liberam necessarium fuit, siue ex parte Dei auxiliantis, siue ex parte sui ipsorum. Nimirum plenam cognitionem, & vim completam voluntatis ad vtrumlibet, per auxilium & concursus diuinum, oblatum ad actum supernaturalem eiciendum, vel permissionem oppositi. Quare cum hæc omnia esse possint tam primum est voluntas: potuit voluntas Angelorum primo instanti se liberè disponere ad gratiam sanctificantem. Indiferentia verò causa libera non in eo consistit, quod re ipsa careat omni actu: sed quod ex se & antedecenter nulli deijuncta sit necessitas, sed si quem ponit, ponat ex dominio & potestate ad vtrumlibet: ita in loco istius posset oppositum conere, aut ab illo abstinere.

44. Ad de secundò, quod plurimi è grauioribus Theologis sic factum esse re ipsa opinantur: Suarez libro quinto, capite octauo, Valquez disputat. 228. capite primo. Vt sentia quaestione de prima tertia, de Angelis puero primo, & careri communiter. Faret etiam Sanctus Thomas quaest. sexagesima secunda, articulo sexto, in fine corp. asserens de eam fuisse gratiam (quam art. 3. dicitur data primo instanti) maiorem nobilioribus Angelis, quod hi se efficacius ad Deum conuerterint. Et quaest. nonagesima quinta, articulo primo, postquam in corpore docuit Adam fuisse creatum in gratia: addit in solutione tertij argumenti, nihil prohibere quod minus contenserit liberè, iuxta statum adulti (in quo creatus fuit) primè illi iustificationi in primo instanti. Atqui par est ratio de Angelis, qui vt ait Basilus in Psalm. 32. non in statu infantium creati sunt, sed in statu adultorum, ob plenam naturam & libertatem. Ergo æquè conuerterunt primo illo instanti iustificari ex vi propria dispositionis. Aliunde verò conueniens est, vt Deus in filios adoptat, adultos iam & liberos, non pronoueat ad statum illos supernaturalem nisi vt liberos, id est, volentes & contentientes liberè: idque magis consentaneum est naturæ rationali & liberæ, atque amicitia inuendæ, quam mutuo partium consensu iniri conuenit. Quo etiam modo Deus se gerit cum hominibus adultis iam & liberis: vnde illud Thren. vlt. *Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos.* Quæ lex respectu nobis certa & vniuersalis est, iuxta Trident. sess. 6. cap.

45. Patendum tamen tercio loco est rem esse omnino in se ipsam, potuisseque Deum liberè agere cum Angelis, & comprimere parentibus ante peccatum, quàm cum hominibus adultis peccato proprio, vel alieno, originali scilicet, infectis. Sed non absentijs illis, qui instant cum Molina quaest. sexagesima secunda, articulo tercio, longè probabilius hoc esse. Quia, inquit, si

cut Deo vocanti ad gloriam, aliqui Angelorum contenserunt, alij non ita probabilius est omnino futurum fuisse, vt si Deus eos vocasset ad gratiam, & eorum consensum ac cooperationem postulasset, alij contenserint, alij non, in tanta multitudine Angelorum, quæ totam in eo liberè conuenisse non est credibile. Nequam enim multa in vno consentiunt, sine vno principio infallibilium consensus. Ad quod Respondeo potuisse facillimè conuenire omnes Angelos, sicut numero plurimos, in acceptanda Dei amicitia & adoptione, id est, bono excellentissimo, si, vt patet, fuit illis proposita sine vno difficili negotio, sed cum suauitate & facilitate, nondem illis reuelato mysterio Incarnationis, quod postea propositum, fuit multo occasio ruinae, quæ exciderint à gratia & gloria.

Porrò si Angeli fuerunt ita sanctificati ex dispositione libera: hæc dispositio non manauit physice ab habitu sanctitatis & charitatis. Si enim ab illo manasset, eum supposuisset vt naturæ præuium, & simpliciter præexistentem vniuersum causam necessarium in omni genere causantium. Atqui si fuit dispositio ad illum, debuit ipsa esse præuia in genere causæ dispositiua, quæ ad materiem pertinet. Ergo non debuit ipsum præsupponere, vt verè præsupponeret, si ab illo manasset.

Vnde sequitur secundò, actum illum non fuisse meritorium de condigno. Meritum enim de condigno debet esse ad personam iustam; idcirco gratiam præsupponit velut principium meriti, vt docet S. Thom. 1. 2. quaest. 114. art. 2. & confirmat Trident. sess. 6. cap. 16. At iste actus non præsupposuit gratiam, sed fuit præuia dispositio ad illam, adeoque illi naturæ ordine præsuppositus.

Sequitur tercio, actum illum dispositiuium, qui, vt esset proportionatus iustitiæ supernaturali, debuit esse supernaturalis, neque visibus solis naturæ potuit elici, productum fuisse ab Angelis non sine auxilio gratiæ præuenientis, per sanctas cogitationes seu inspirationes, & pias motiones præuias; atque etiam auxilio gratiæ cooperantis seu concomitantis, Deo scilicet ipso se voluntati adiungente, & loco habitus eam complemente in actu primo, ad exercendum actum liberum charitatis supernaturalis, qui est conueniens dispositio & sufficiens ad iustificationem: eiusdem quippe ordinis & dignitatis cum gratia. Actus verò naturales, cum sint ordinis inferioris & improprio nati, nequeunt esse dispositio, etiam moralis, ad statum gratiæ & gloriæ: non magis in Angelis quàm in hominibus; quippe naturæ suæ improprio nati, quibusuè communia sūt quæ de gratiæ necessitate & supernaturalitate dicuntur in Scriptura, vt sect. 2. ostendimus.

Dico secundò, esse quoque probabile, sed incertum, nobiliores Angelos plus gratiæ adeptos esse, seu primam gra-

MARTINUS
NEUS
D. VI

Probabile
est nobis
magis
angelos
plurimam
gratiam
accepisse.

D. Thom.
Magali

Vasq.

Dionys.

Basil.

Damaſc.

49.
Occurrunt
obiectioni.

50.
Sohitur
altera ob-
iectio.

tiam habitualemente maiorem pro maiore perfectione naturali cuiusque accepisse. Probabile id facit auctoritas D. Thomae q. 62. art. 6. eiusque interpretum ibidem, & Magistri in 2. d. 3. cap. 2. vbi de Angelis sic ait: *Qui natura magis subriles, & sapientia amplius perspicaces creati sunt, hi etiam maioribus gratia donis praediti sunt.* Eandemque esse communem sententiam testatur Vasq. disp. 228. cap. 2. num. 6. quae tamen forte moraliter, non mathematicè, de omnibus Angelis intelligenda est. Favent etiam sancti Patres Dionys. de caelest. hierarch. cap. 5. & sequentibus, vbi hierarchias Angelorum, & ordines in beatitudine secundum mensuram naturalium perfectionum distribuit. Quam doctrinam de hierarchiis Magistro, nempe Paulo apostolo, accepisse se testatur eodem cap. 6. & Basil. lib. de Spiritu Sancto cap. 16. ante medium, vbi dicit, Angelos iuxta proportionem eminentiae inter se ipsos sanctificationis mensuram à Spiritu sancto accepisse. Et Damascen. lib. 2. de fide cap. 3. vbi affirmat pro sua quemque dignitate & classe, gratia & luminis esse participes.

Neque obest quod supra diximus, Angelos esse ad gratiam sanctificantem per propriam dispositionem & cooperationem. Quia facile fieri potuit, ut Angelis nobiliores melius se disposerent ad gratiam habitualemente, per maiorem gratiam praeventientem sibi à Deo datam. Non quod Angelis perfectioribus naturaliter debeatur maior gratia, vi maioris perfectionis naturalis: sic enim gratia non esset gratia: sed quia Deo liberè placuit, in distributione gratiarum praeventientium Angelis facta, servare proportionem naturalis perfectionis, & maiores dare perfectioribus, eoque ad ampliorem gratiam habitualemente & gloriam vocare, ac perducere, si consentirent. Potuit, inquam, Deus Angelos perfectiores ad maiorem sanctitatem & gloriam praedestinare, ad eundemque finem maiora tunc & deinceps auxilia suppeditare. Idem ut Angeli boni, quod sunt perfectiores, melius & perfectius toto veluti corde cooperati sint: atque ita sine tunc dispositio, siue deinceps meritorie, maiorem gratiam habitualemente, & consequenter maiorem gloriam obtinuerint. Quanquam non fuit ad id simpliciter necessarium plus auxilij suppeditari perfectioribus Angelis. Cum natura perfectior, etiam aequè adiuta, plus possit supernaturaliter, intensius saltem. Quanto ergo magis plus adiuta? Tunc etiam causa omni ex parte maior est: à qua proinde maior effectus, si adaequate vitetur sua vi.

Dices, esse incredibile in tanta multitudo Angelorum cōsensisse omnes ad gratiam, & quidem toto conatu iuxta mensuram suae perfectionis: maxime cum paulò post non

consenserint omnes ad perseverantiam, & ad gloriam. Respondeo, licet vel eo maxime argumento res appareat incerta, vt in secunda parte conclusionis diximus, & nihil magis quam auctoritate probabilis: tamen non esse incredibile, quòd initio omnes Angeli toto conatu consenserint ad tantum bonum adipiscendum, tunc sibi cum summa facilitate propositum: licet postea non pauci defecerint, praeposito mysterio Incarnationis, & naturae humanae super Angelicam exaltationem. Quo etiam tempore non est incredibile, stantes Angelos toto conatu restitisse sollicitantibus ad tam turpem defectionem, & decreuisse tantò magis adherere Deo, quantò alij turpius & indignis eius imperium detrectabant: ac denique perfectissime decrevissent perseverare, & tam brevi spatio temporis, incedendum sibi concessio, voluisse impendere omnes vires gratiae sibi oblatæ ad bonum incomparabile aeternae gloriae magis ac magis promerendum. Adde magis mirum videri debere, fuisse aliquos qui recentissime tot beneficiis à Deo affecti, tanquam notitia praediti, tum eius quod Deo debebant, tum aeternae beatitudinis ad quam non erat illis aedè difficile pervenire: defecerint tamen, & in tantam miseriam se praecipitare maluerint. Vnde illa exclamatio & admiratio Isaiae: *Quomodo cecidisti de caelo Lucifer, qui mane orbebaris, &c. Isa. 14.*

Dico tertio, probabilius esse sanctos Angelos meruisse gloriam, quam quidem primo instanti, per actum quo se ad primam gratiam habitualemente disposuerunt, sed actibus qui deinceps ab illis vt gratis, seu iustificatis & sanctis processerunt. Declaratur & prolatum conclusio.

Primo, sanctos Angelos gloriam meruisse affirmant D. Thom. quaest. 62. articulo 4. eiusque interpretes ibidem, & omnes scholastici, teste Vasque disp. 228. num. 1. post S. Augustin. lib. de coecept. & grat. cap. 11. vbi dicit, Angelos bonos stetit alij cadentibus, & huiusmodi mansionis debitam mercedem recipere meruisse, tanquam scilicet beatitudinis plenitudinem, quae eis certissimum sit semper se in illis manifestos. Favet etiam ratio. Cum enim homines adulti consequantur beatitudinem per merita par est ratio vt Angeli. Tum quia ceteris paribus Angeli sunt aptiores ad merendum apud Deum, quam homines. Tum etiam quia si hominibus, natura imbecillioribus, non datur gloria sine merito: cur datur Angelis? Tum denique quia in beatitudine ipsa homines aequiparantur Angelis. Ergo par est aequipari in via & modo comparandi. Eoque refert D. Thom. quaest. 62. art. 4. §. Sed contra illud Apo. 2. 1. 17. *Mensura hominis, quae est Angeli: quia scilicet in adipiscenda beatitudine eadem mensura regulam mensurantur homines, & Angeli.*

Magis est
Angeli
meruisse
gloriam,

D. Thom.
Vasq.
Angeli

D. Thom.

In homine autem mensura est meritum: ergo & in Angelis. Quæ expositio D. Thomæ licet non literalis, probabilis est. Ex eaque probabiliter inferri potest primo, easdem conditiones ad meritum in Angelo requiri & sufficere, quæ in homine sufficiunt ac necessariae sunt. Quare utriusque necessaria fuit promissio diuina, gratia sanctificans, & auxilium gratiæ ad actus liberos & honestos, ex Charitate, & in vi extendendos. Vnde secundo sequitur, Angelos sanctos nec iam mereri beatitudinem, nec meruisse, ex quo fuerunt in patria, siue in termino virtuosæ beatificæ; nec antea meruisse, vel obtinuisse propter opera præuisa futura in statu ipso beatitudinis: nimirum propter ministeria, ab Angelis Deo obtemperantibus pro mundi regimine & salute hominum exhibenda: ut perperam sensit Magister cum aliis præcis in 2. dist. 5. in fine.

Meritum illorum fuit simile nostro.

Magist.

52.

Sequitur tertio, sicut in adulto iustificato vi contritionis vel dispositionis, hæc contritio non meretur de condigno primam gratiam habituatam, nec gloriæ gradum illi correspondentem: quia pro illo prius subiectum non habet gratiam sanctificantem, quæ est principium meriti: sic in Angelis. Ut enim actus sit meritorius, debet procedere à persona sancta & Deo grata: sicut de hominibus affirmat Trident. sess. 6. cap. 16. Et de Angelis idem sentitur Theologi. Nimirum quæ eorum actus supernaturales, sensu gratiæ adoptionis, non magis sunt condigni tanto præmio, quam actus supernaturales hominum. Atqui actus qui est vltima dispositio ad gratiam primam sanctificantem, habet gratiam tantum naturam posteriorem, quippe quam natura præcedit in genere causæ materialis seu dispositiue. Ergo non procedit à persona ut grata, quandoquidem gratia est natura posterior. Sicut tamen homines per alios actus, à gratia iam habita profectos, mereantur gloriam, & augmentam gratiæ & gloriæ, ex Trident. sess. 6. cap. 16. & cap. 22. sic Angelos pariter suum vltimum finem adipisci per meritum: idque illis, non minus quam hominibus, honorificentis exitit. Omnino quidem certum est, quod mali à hominibus malo suo merito se discernunt: & teste Apосто 1. Cor. 6. v. 3. & Iudæ 6. Angelos ac homines, iudicandi sunt. Iudicium autem erit de propriis cuiusque operibus ad salutem æternam pertinentibus, vel ad eius operatum.

Trident.

53.

Sequitur quarto, Angelos non meruisse gloriam primo instanti suæ creationis, per actum illum quo se ad primam gratiam habituatam disposuerunt. Quippe qui à gratia sanctificante non processit, nec neque alium eodem instanti habere poterunt, qui à gratia sanctificante procederet posito quod, ut supra diximus, Angelis toto visu in actum illum charitatis

Meritum illud non fuit primo instanti creationis.

dispositiui eruperint. Sequitur quinto, viam Angelorum non fuisse vnicum instans, ut aliqui imaginantur. Nominè via, intelligo spatium temporis, quo quis potest antecedenter, liberè affectu, vel perdere beatitudinem, & rendere ad patriam, id est, ad vitam æternam: ita ut nondum sit antecedenter abiectus à Deo, & destitutus auxiliis sufficientibus ad illum finem: vel potest magis ac magis ab illo meritorie recedere, & damnationem mereri. Nominè autem instantis, intelligo indiuisibile temporis: non autem, ut Valq. disp. 229. cap. 11. & alij quidam, operationem Angelicam quantumcumque durantem, ita ut vel ipsa visio Dei æterna sit vnicum instans. Dico igitur, viam Angelorum non fuisse vnicum instans temporis, quia alioquin Angeli non potuissent mereri beatitudinem: siquidem primo instanti eam mereri nequiverunt, ut iam diximus. Adhuc, quod Angeli boni erant adhuc in via, quando mali peccauerunt: siquidem restiterunt liberè meritorie peccantibus, & ad peccandum sollicitantibus. At isti peccauerunt post primum instans creationis: siquidem primo instanti non peccauerunt, sed potius bene egerunt, & fuerunt in gratia, ut supra diximus. Ergo Angeli boni fuerunt in via etiam post illud primum instans, quo omnes simul creati fuerunt & sanctificati.

Via Angelorum fuit vnicum instans.

Quantæ autem durationis præcisè fuerit via Angelorum, definire nequit. Probabilius est quod ait Suarez lib. 5. cap. 21. num. 14. & sequentibus, non modo contriuisse ex variis instantibus temporis: sed etiam ex variis operationibus sibi succedentibus. Tot enim actus & intellectus, & voluntatis exercuerunt, ut credibile non est tam multos simul exerceri potuisse. Parum etiam probabile est, Angelos qui defecerunt, primo tantum instanti indiuisibiliter bene operatos, immedie post defecisse & peccasse mortaliter. Neque enim tam repente contingere solet tanta mutatio. Cùmque alij peccarint sollicitatione Luciferi; vix potuit ille eodem instanti peccare, & alios omnes sollicitare ac persuadere, ita ut omnes eodem instanti in idem peccatum consenserint: præsertim in tanta differentia perfectionum, naturæ, scientiæ, gratiæ, quanta in Angelis consentientibus: ex qua credibile fit, non omnes æquali celeritate ipsos fuisse in bene vel male operando. Idemque dico de Angelis perseverantibus. Vnde sequitur viam bonorum & malorum Angelorum non fuisse tantum duorum instantium: neque tantam fuisse præcipationem & compressionem in Angelis bene vel male meritis, atque nonnulli fingunt. Eam tamen non fuisse longam patebit ex disputatione sequenti.

Quantum durauerit, est incertum. Suarez.

MARTINUS
NEUS
LIB. I. DE PARTIBUS
D. VI
U.